

אניית המעפילים 'בן הכט' נבנתה על ידי מספנת Krupp-Germania בקיל שבגרמניה כיאכטה בהזמנה פרטית, שמה המקורי היה Argosy. גופה היה עשוי ברזל בדחי כולל של 800 טון ואורכה הייה 70 מטר. האנייה הייתה מצוידת בשני מנועי דיזל מסוג MAK-8MU452 ומהירותה המכסימאלית הייתה 18 קשרים, במהלך השנים עברה בין מספר בעלים והועסקה במגוון פעילויות.

בשנת 1942, במהלך מלחמת העולם השנייה, נרכשה על ידי משמר החופים האמריקאי, נרשמה תחת השם USS Cythera (Patrol Yacht – 31) ועסקה בסיורי חופים, תחילה מול חופי פלורידה ובהמשך בין ניו יורק לחופי מדינות הדרום. עם תום המלחמה יצאה משירות והוצעה למכירה. בשנת 1946 נקנתה על ידי חברת 'צור' Tyre Shipping מניו – יורק ונרשמה תחת השם 'אבריל'.¹ מאחורי חברה זו עמדה "הליגה האמריקאית למען ארץ ישראל החופשית" והיא אשר גייסה את הכסף לרכישתה ולשיפוצה כאניית מעפילים.² מקור נוסף לכספים היו ההכנסות ממחזהו המצליח של בן הכט "דגל נולד". בן הכט היה סופר ומחזאי יהודי מתומכי התנועה הרביזיוניסטית בארה"ב ובהמשך נקראה הספינה על שמו.

לאחר רכישתה נגררה הספינה לתעלת גאונוס בברוקלין שם שופצה. במהלך השיפוץ הוקם הצוות שכלל שני מפקדים אנשי בית"ר, משה שורץ ושמחה ברלין, רב חובל יהודי בשם הרי הרשקוביץ ו-18 מלחים יהודים אמריקאים מתנדבים אליהם הצטרפו שני נורבגים בעלי אזרחות אמריקאית. עם סיום השיפוץ יצאה להפלגת בדיקה ואימונים עם צוותה החדש מול החוף המזרחי של האי סטטן ולאחר מכן חזרה לנמל וצוידה ב-1000 ק"ג נקניק, אלפי כדורי ויטמינים וכמות גדולה של שימורי מיץ אשכוליות.³

ב-27 בדצמבר 1946 יצאה הספינה והפליגה דרך האיים האזוריים שם עצרה לצורך תדלוק ומשם המשיכה לנמל פורט דה בוק שבצרפת אליו הגיעה ב-10 בינואר 1947. במהלך החודשים ינואר ופברואר עמדה הספינה בנמל לצורך התקנות שכללו בעיקר בניית דרגשים.

¹ גרינפילד – יהודים, עמ' 77.

² להסביר מה זו הליגה

³ גרינפילד – יהודים, עמ' 77.

זו הייתה אחת מאניות המעפילים הבודדות שארגנה התנועה הרביזיוניסטית אחרי מלחמת העולם השנייה.⁴ אנשי התנועה הסתפקו באותה עת במעורבות בפעילות 'הבריחה' ובהסכמים עם 'המוסד לעליה ב' לגבי צירוף אנשי תנועת בית"ר לאניות המעפילים, שארגן 'המוסד', על בסיס מכסות מוסכמות.⁵ את מרצם ומשאביהם כיוונו למעשים לוחמניים יותר כנגד הבריטים.

המעפילים הובאו ממחנות העקורים באזור האמריקאי של גרמניה, הם יצאו לדרכם בסיוע ארגון ה'גנה'.⁶ תחילת מסעם היה במינכן ומשם לקארלסרוהא, בליל ה-23 בפברואר חצו את הגבול הצרפתי ליד Kehl והובלו ברכבת לגרנובל. מגרנובל הוסעו ברכבות ובאוטובוסים לפורט דה בוק. הובלה נעשתה באופן גלוי ומעברי הגבול נעשו כחוק, בתנועה הרביזיוניסטית גרסו שאת ההעפלה יש לבצע באופן מופגן, בניגוד לארגון ה'הגנה' שנקט חשאיות.

האוניה יצאה לדרכה ב-1 במרס מפורט דה בוק שבצרפת כשעל סיפונה 599 מעפילים ושני עיתונאים אמריקאיים. בשלב היציאה אירעה תקלה, הנתב שהוזמן כדי להוציא את האנייה לפתח הנמל לא הגיע ורק החובל החליט לבצע את התמרון בעצמו. התמרון לא היה מוצלח והאנייה עלתה על שרטון. גוררות הנמל חילצו את האנייה וזו המשיכה בדרכה. בהמשך התקלקל אחד ממנועי הדיזל ובאחד ממיכלי המים התגלתה דליפה. חלק מהזמן סער הים והקשה על ההתקדמות אך הספינה המשיכה בנתיבה. המודיעין הבריטי עקב אחרי האנייה ללא קושי שכן המארגנים לא ניסו להסתירה. ההערכה הייתה שצפוי מאבק קשה עם המעפילים עקב השתייכותם לארגון האצ"ל שנתפש כלוחמני יותר מארגון ה'הגנה'.⁷

הספינה התגלתה על ידי סיורי האוויר ב-8 במרס בשעה 10:40 כ-90 מייל מערבית לתל אביב. היא הייתה בתנועה מזרחה ומהירותה כ-16 קשר. עקב מהירותה הגבוהה הוחלט שהגישות להעברת צוותי ההשתלטות תבוצענה על ידי משחתות ולא על ידי שולות המוקשים (כפי שנעשה שבוע קודם לכן בהשתלטות על 'חיים ארלזורוב'). המשחתת צ'פטיין הגיעה ראשונה לקרבת האנייה בשעה 12:15 ואחרי שעתיים לערך הצטרפה המשחתת 'שברון' HMS Chevron בפקודו של רב סרן מאיו (Lt.Cdr. R.W. Mayo).

⁴ להזכיר את דוד רזיאל ואלטלנה

⁵ יהודה בן צור באתר הפלים.

⁶ להפנות ליהודה בן צור באתר הפלים ולהסביר

⁷ ניניאן – פטרול, עמ' 97.

בשלב זה הניפה האנייה את דגל הונדורס. המשחתת הורתה לאנייה לעצור, הדיבור נעשה בעזרת רמקולים והתקשורת הייתה טובה, רב החובל האט את מהירות התנועה והמשחתת הפליגה לידה. בשעה 16:15 הגיעו לאזור המשחתת צ'וולרוס והפריגטה 'סט. ברידס ביי' St. Bride's Bay. בפיקודו של רב סרן בולטון (Lt. Cdr R.A.St.C. Sproule-Bolton). למרות הכוח הגדול המשיכה הספינה בתנועתה מזרחה ומהירותה כ-10 קשר. בשעה 19:15 כשעמדה להיכנס למים הריבוניים הורתה לה המשחתת לפנות מיידית מערבה. אניית המעפילים התעלמה מההוראה והעלתה מהירות. המשחתת 'צ'יפטיין' נצמדה תוך כדי תנועה אל אניית המעפילים והצליחה להעביר בסבב ראשון את כל צוות ההשתלטות שלה. בתהליך ההיצמדות סובבה המשחתת את האנייה מערבה, נזקים קלים נגרמו לאנייה ולמשחתת.⁸

'שברון' הצליחה גם היא בתמרון והעבירה 30 מלחים לספון אניית המעפילים וכך גם המשחתת 'צ'וולרוס'. המלחים ציפו למאבק עיקש במיוחד אבל כל זה לא קרה. על פי המודיעין היה אמור לפקד על הספינה רב חובל נחוש ולוחמני בשם 'קליי' אך הסתבר שהוא ירד במרסיי והעביר את הפיקוד לרב חובל אחר. המעפילים נראו לצוותי ההשתלטות שבעים, נקיים ומסודרים. ניכרו סדר ומשמעת על הסיפון וכל אלה בשונה מאניות שהורגלו אליהן בחודשים שקדמו להשתלטות זו.⁹ הפצוע היחיד באירוע היה עיתונאי שהתאמץ לצלם את מלחים הבריטיים שקופצים אל סיפון האנייה ונפגע בשוגג מרגלו של אחד המלחים. הספינה הוכנסה בשעה 02:30 לנמל והמעפילים הועברו מיידית לאניות הגירוש 'אמפייר שלטר' ו'אמפייר רסט' אשר יצאו לכיוון קפריסין עוד לפני עלות השחר.¹⁰

האנייה הוחרמה אך את אנשי הצוות והמלווים האמריקאים התקשו הבריטים להעניש.¹¹ כ-20 אנשי צוות נשלחו לכלא עכו, הקונסול האמריקאי מיהר לבקרו וביקרו זכה לכיסוי תקשורת.¹² הכיסוי הביא ללחץ רב ופרסומים עוינים בתקשורת האמריקאית ואפילו בקונגרס ולבסוף ב-30 במרץ, שוחררו והועלו על אוניה שהפליגה לניו יורק.¹³ המלחים הגיעו הביתה ב-16 באפריל וכובדו בקבלת פנים רשמית בבית העירייה על ידי ראש העיר.¹⁴ שוב נוכחו הבריטים, כמו במקרה האנייה 'ווג'וד' כי אין דינו של מלח אמריקאי כדינו של המלח הים תיכוני שאייש ברוב המקרים את אניות המעפילים.

⁸ ניניאן – פטרול, עמ' 97.

⁹ להפנות

¹⁰ על המשמר, יום שני, מרץ 10, 1947; עמוד 2

¹¹ דרישה להחרים את ספינות המעפילים, דבר, 3 בספטמבר 1947.

¹² הארץ, יום שלישי, מרץ 11, 1947; עמוד 2

¹³ זכו לביקור הקונסול האמריקאי, The Palestine Post, יום שישי, מרץ 14, 1947; עמוד 3

¹⁴ המאמר של הגברת באתר הפלי"ם

